Ministerie van Defensie

Jaarverslag 2022

Militaire Luchtvaart Autoriteit

Colofon

Militaire Luchtvaart Autoriteit

Adres
Brasserskade 227A
2497 NX Den Haag

Postadres
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
MPC 58H

Datum
Maart 2023

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van de Militaire Luchtvaart Autoriteit (MLA) over het jaar 2022. Door het intrekken van de meeste coronamaatregelen was fysiek samenwerken dit jaar weer mogelijk. Ook behoorden *on-site audits* weer tot de mogelijkheden bij de diverse organisaties die gerelateerd zijn aan de militaire luchtvaart en bood 2022 daarnaast de mogelijkheid om de cohesie tussen de MLA-medewerkers te versterken.

De gelijktijdige introductie van meerdere nieuwe wapensystemen speelde ook in 2022 een onverminderd grote rol. Van nieuwe vliegende wapensystemen moet de initiële luchtwaardigheid worden aangetoond. Dit initiële certificeren is een specialistisch, complex en daardoor tijdrovend proces. Daarbij zijn verschillende projecten multinationaal ingericht, wat de toch al hoge complexiteit verder vergroot. Zoals u in dit jaarverslag kunt lezen, is in 2022 het Militair Type Certificaat (MTC) voor de 'Chinook CH-47F(NL)-MYII' uitgereikt. Voor twee onbemande systemen is het Beperkt MTC uitgereikt ('X-300 Block 3 Netherlands SRTUAV' en 'Raven DDL Netherlands MUAS'). In 2023 gaat de MLA onverminderd door met de certificering van de wapensystemen die dat nog vereisen, zoals de 'Apache AH64EN', de 'G650ER' en de 'MQ-9A'.

In 2022 heeft de MLA, onder coördinatie van de *European Defense Agency* (EDA) en samen met militaire vertegenwoordigers van diverse Europese partnerlanden, verder gewerkt aan de standaardisatie van militaire luchtwaardigheidsregelgeving. Deze regelgeving is vastgelegd in de *European Military Airworthiness Requirements* (EMAR's). Standaardisatie is een randvoorwaarde voor het faciliteren van *interoperability* en voor de erkenningen van andere Europese militaire autoriteiten. Ook buiten de Europese Unie implementeren inmiddels diverse landen deze EMAR's, waardoor het gemakkelijker wordt om producten en diensten van andere landen verantwoord te gebruiken.

Op het gebied van militaire luchthavens en luchtruim gaf de MLA onverminderd invulling aan haar regelgevende taak en aan het bijdragen aan Europees beleid op het gebied van *Air Traffic Management* (ATM). Het project '1 Air Traffic Management (1ATM)' blijkt gecompliceerder dan eerder werd ingeschat, waardoor vertraging optrad. Het streven is nu om dit op 1 januari 2024 geïmplementeerd te hebben.

Dit jaarverslag is beknopter dan eerdere jaarverslagen en beperkt zich tot de belangrijkste feiten om de leesbaarheid te bevorderen.

Commodore J.P. Apon
Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit

Inhoud

1 Toezicht MLA in 2022 6
1.1 Luchtwaardigheid van het ontwerp 6
1.2 Luchtwaardigheid van het individuele toestel 6
1.3 Organisatie goedkeuringen 6
1.4 Vervolggoedkeuringen 7
1.5 Licenties van personeel 7
1.6 Accreditaties van bedrijven 7
1.7 Erkenning van autoriteiten 7
1.8 Occurence reporting 8
1.9 Handhaven geluidsbelasting door militaire vliegtuigen 8

2 Hoofdlijnen uit het toezicht 9
2.1 Ontwikkelingen in het domein 9
2.2 Samenwerking toezichthouders 9

3 Regelgeving en beleid 11
3.1 Militaire Luchtvaarteisen 11
3.2 Beleid (ATM) 11
3.3 Regelgeving 11

4 Verbeterdoelstellingen 12
4.1 Verbeterdoelstellingen MLA 12
4.2 Verbeterdoelstellingen sector 12

5 Bijlage 13
Afkortingen 13

1 Toezicht MLA in 2022

De MLA houdt op verschillende manieren toezicht op de militaire luchtvaartsector. Na een korte omschrijving van de verschillende vormen, gaat deze paragraaf in op de meest prominente zaken uit 2022.

1.1 Luchtwaardigheid van het ontwerp

Als de initiële luchtwaardigheid van een binnen Defensie te gebruiken typeontwerp is aangetoond, reikt de MLA een MTC uit. Wijzigingen op het typeontwerp worden ook weer getoetst en goedgekeurd, voordat deze binnen de vloot worden geïmplementeerd. Gedurende 2022 zijn diverse (beperkte) MTC's uitgereikt na afronding van het certificeringstraject, waaronder aan de 'CH-47F(NL)-MYII Chinook', aan de 'UAS-systemen X-300 Block 3 Netherlands SRTUAV' en aan de 'Raven DDL Netherlands MUAS'. Ook is veel energie gestoken in de certificering van de 'Apache AH-64EN', de 'G650ER' en de 'MQ-9A'. Hiervoor kunnen naar verwachting in de eerste helft van 2023 (beperkte) MTC's worden uitgereikt.

1.2 Luchtwaardigheid van het individuele toestel

Bij elk toestel wordt door middel van een *Airworthiness Review* (AWR) getoetst of het conform het gecertificeerde ontwerp is geproduceerd en onderhouden. Zo is elke 'F-35A' en 'A330 MMF' die in 2022 in Italië en Spanje is geproduceerd en onder een Nederlandse Permit to Fly/Ontheffing naar Nederland is gevlogen, onderworpen aan een review. Hetzelfde geldt voor afgeleverde exemplaren van de 'Ch-47F(NL)-MYII'. Daarnaast heeft de MLA ook fysiek toezicht gehouden op de AWR's van de in Fort Hood geleverde 'CH-47F(NL)-MYII'.

1.3 Organisatie goedkeuringen

Alle organisaties die diensten uitvoeren of producten leveren binnen het Nederlandse *Military Aviation System* (NLD-MAS) moeten een goedkeuring van de MLA hebben. Zo zijn in 2022 goedkeuringen verleend aan de onderhoudsorganisaties van de 'MQ-9A' op Vliegbasis Leeuwarden en de onderhoudsorganisatie van de 'A330 MMF' op Vliegbasis Eindhoven. Ook zijn goedkeuringen verleend aan de *Continued Airworthiness Management Organisation* (CAMO) van de 'F-35A' op Vliegbasis Leeuwarden en aan de commandant van de Multinational MRTT Unit (MMU) op Vliegbasis Eindhoven.

"Alle organisaties die diensten uitvoeren of producten leveren binnen het Nederlandse Military Aviation System (NLD-MAS) moeten een goedkeuring van de MLA hebben."

De CAMO-goedkeuringstrajecten van Programma Management (PM) en de Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) op Woensdrecht, het Defensie Helikopter Commando (DHC) te Gilze-Rijen en de MQ-9A eenheid op Vliegbasis Leeuwarden zijn nog niet afgerond. Goedkeuring van deze entiteiten wordt in 2023 verwacht. Op de transitie van de afdeling Luchtvaart Systemen (LVS) van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) van een 'MLE-21'- naar een 'NLD-MAR-21'-organisatie verleende de MLA uitstel, om zo een gefaseerde invoering van de 'NLD-MAR-21' over de diverse type bureaus mogelijk te maken.

Op 1 juli 2022 zijn de vliegbases in Volkel en Leeuwarden opgegaan in het *Air Combat Command* (ACC). Het ACC is er niet in geslaagd om voor deze datum de organisatiegoedkeuringen gereed te hebben. De beoordeling van goedkeuring van de 'ACC NLD-MAR-145' en de 'NLD-MAR-M' loopt om die reden nog door in 2023, met de daarbij behorende *audits*.

1.4 Vervolggoedkeuringen

Na een goedkeuring volgen controles waarmee een organisatie moet laten zien dat zij nog op minstens hetzelfde veiligheidsniveau zit als toen de initiële goedkeuring werd afgegeven. Afhankelijk van grootte en complexiteit spreken we bij deze vervolgcontroles over continuerings-*audits*, inspecties of *quick scans*. Alle goedgekeurde organisaties binnen het NLD-MAS worden eens per jaar aan een continuerings-*audit* onderworpen. De in 2022 geplande continuerings-*audits* zijn nagenoeg allemaal uitgevoerd. De voor 2022 geplande continuerings-audit van het 'Centrum voor Mens en Luchtvaart' (CML) is vanwege capaciteitsissues verschoven naar februari 2023. Alle in het jaarplan van 2022 opgenomen inspecties en *quick scans* zijn uitgevoerd.

1.5 Licenties van personeel

Vliegers, onderhoudsmonteurs, luchtverkeersleiders en gevechtsleiders moeten gekwalificeerd zijn voor hun taak. Na de initiële kwalificatie krijgen deze functionarissen hun *licenses* uitgereikt door of onder verantwoordelijkheid van de MLA. Om deze *licenses* te behouden, moeten de functionarissen voldoen aan de zogenaamde *currencies*.

1.6 Accreditaties van bedrijven

Organisaties buiten het NLD-MAS mogen alleen diensten en goederen leveren aan organisaties binnen de Nederlandse militaire luchtvaart als ze aan kunnen tonen dat zij aan de gestelde eisen voldoen en zodoende door de MLA kunnen worden geaccrediteerd. Het uitvoeren van het accreditatieproces bij bedrijven is gedeeltelijk uitbesteed aan een externe partij. Om geaccrediteerd te worden, nemen de betreffende bedrijven contact op met de externe partij die vervolgens een *audit* uitvoert. Incidenteel voert de MLA ook accreditatie-*audits* uit. Het betreft dan met name organisaties van andere overheden. Zo is in 2022 de 'NLD-MAR-145'- en de 'NLD-MAR-M'-accreditatie op Fort Hood van de 'US Army 166th Aviation Brigade' verlengd.

1.7 Erkenning van autoriteiten

Erkenningen zijn geen vorm van toezicht, maar voorkomen dat een bedrijf of organisatie door meerdere landen gecontroleerd moet worden. Zo dragen erkenningen bij aan een beheersbare toezichtlast. Hiertoe is een internationaal systeem van wederzijdse erkenningen op het gebied van *airworthiness* in het leven geroepen. Als een erkende autoriteit toezicht uitoefent op een organisatie of bedrijf, dan kan de erkennende autoriteit ervoor kiezen om zelf geen toezicht meer uit te oefenen. Wel kunnen op verzoek auditors meegestuurd worden. Hierdoor blijven zij geïnformeerd en wordt de werklast verdeeld (*burden sharing*). Het door de deelnemende EU-landen gezamenlijk opgestelde proces tot (wederzijdse) erkenning is, onder coördinatie van de *European Defense Agency* (EDA), verwoord in de EMAD-R. Diverse landen buiten de EU maken hier inmiddels ook gebruik van. In de tabel op de volgende pagina is de stand van zaken op het gebied van (wederzijdse) erkenningen in 2022 weergegeven.

Militaire Luchtvaart Autoriteiten erkend door de MLA	Nr./Ref.	Uitgave/ Datum	Status
USAF AFLCMC TAA	R-002	20-mei-22	Verlenging met één jaar
Defence Aviation Safety Authority (DASA) Australia	R-003	x	Start 2022, verlenging verwacht eerste kwartaal 2023
French Military Airworthiness Authority (DGA & DSAE)	R-007	8-apr-22	Verlenging met vier jaar
Italy – MAA (Directorate of Aeronautical Armaments and Airworthiness (DAAA)	R-008	27-okt-22	Verlenging met vier jaar
United Kingdom - MAA	R-010	x	Start 2022, Initiele erkenning verwacht eerste kwartaal 2023
Brazil	Nieuw	x	Aanvraag Initiele erkenning ontvangen
MLA erkend door Militaire Luchtvaart Autoriteiten	**Nr./Ref.**	**Uitgave/ Datum**	**Status**
Australia – Defence Aviation Safety Authority (DASA)	DASA-14	30-aug-18	Verlenging verwacht eerste/ tweede kwartaal 2023
NATO Aviation Committee	NRC-0000-1	12-jan-22	Verlenging met vier jaar
Belgium Military Airworthiness Authority (BMAA)	-	5-feb-19	Verlenging verwacht eerste/ tweede kwartaal 2023
Spain – General Directorate of Armaments and Material (DIGAM)	-	9-jan-23	Verlenging met vier jaar
United Kingdom - MAA	-	9-okt-22	Initiele erkenning
Denmark	Nieuw	n.t.b.	Start in 2022, Initiele erkenning verwacht eerste kwartaal 2023
Norway	Nieuw	n.t.b.	Start in 2022, Initiele erkenning verwacht eerste kwartaal 2023

1.8 Occurence reporting

De MLA eist van de militaire luchtvaartsector en van alle geaccrediteerde bedrijven dat zij melding maken van gebeurtenissen die invloed (kunnen) hebben op de veiligheid van de militaire luchtvaart. De sector maakt voor de *Occurrence and Hazard Reporting*-eisen (NLD-SMAR-1) gebruik van het *Safety Reporting System* (SRS). Het was in 2022 om technische redenen nog niet mogelijk om in het SRS de voorvallen te analyseren. Naar verwachting beschikt de MLA medio 2023 wel over deze mogelijkheid. De MLA is dan in staat om voorvallen zelfstandig te analyseren en een beeld te vormen van het veiligheidsniveau van het MAS en van de betrokken organisaties. Vooruitlopend op deze mogelijkheden bewaakt de MLA het veiligheidsniveau van het MAS en de betrokken organisaties door in het toezicht extra nadruk te leggen op de door de betrokken organisaties zelf uitgevoerde analyses en de hierin zichtbare signalen nader te beschouwen.

1.9 Handhaven geluidsbelasting door militaire vliegtuigen

Naar aanleiding van periodieke geluidsrapportages gaf de directeur MLA in de loop van 2022 bij Eindhoven Airport aan dat overschrijding van de geluidscontour niet getolereerd wordt. De definitieve berekening over 2022 is nog niet voorhanden, maar de verwachting is dat de geluidscontour niet is overschreden. Mede als gevolg van door milieuverenigingen aangespannen procedures is extra aandacht besteed aan de handhaving van de geluidsbelasting op de Vliehors Range.

2 Hoofdlijnen uit het toezicht

2.1 Ontwikkelingen in het domein

De MLA werkt via de EDA samen met andere EU-partnerlanden in werkgroepen aan nieuwe versies van de EMAR CAMO/M (onderhoudsmanagement) en EMAR 21 (certificering van militaire vliegtuigen en ontwerp- en productieorganisaties) en de daaraan gerelateerde publicaties.

Met name in de onbemande luchtvaart (UAS) zijn er legio militaire toepassingsmogelijkheden en gaan de ontwikkelingen zeer snel. Om hier goed op in te kunnen inspelen, is een extra functie aan de MLA toegekend. Daarnaast wordt steeds vaker gebruik gemaakt van gecontracteerde diensten (*Contract Air*) tijdens oefeningen. Deze brengen extra toezichtstaken met zich mee, waarvoor in 2022 twee (nu nog tijdelijke) functies aan de MLA zijn toegevoegd.

De introductie van nieuwe wapensystemen gaat onverminderd verder. Gedurende 2022 is veel capaciteit ingezet op de certificering van de 'Chinook CH-47F(NL)-MYII' en de 'Apache AH-64EN'. Ook is het MTC uitgereikt voor de 'Chinook CH-47F(NL)-MYII'. Voor de 'Apache AH-64EN', de 'G650ER' en de 'MQ-9A' gebeurt dat naar verwachting begin 2023. Daarnaast vonden ook de nodige werkzaamheden plaats voor het beschikbaar maken van een *Medical Evacuation* (MEDEVAC)-capaciteit met de 'A330 MMF'. De afronding wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2023.

De reorganisatie bij de Luchtmacht, waarbij diverse *commands* zijn gevormd, vergen aanpassingen in de structuur en de diverse exposities van deze organisaties. Deze gewijzigde exposities worden ter beoordeling voorgelegd aan de MLA.

2.2 Samenwerking toezichthouders

De MLA werkt inhoudelijk veel samen met Militaire Luchtvaart autoriteiten in andere landen. Elk land is weliswaar soeverein, maar heeft baat bij standaardisatie van de regelgeving van de militaire luchtvaart, om zo de randvoorwaarden voor het gezamenlijk internationale (lucht)optreden te bewerkstelligen (*interoperability*) en het gemakkelijker te maken om elkaars producten en diensten te kunnen gebruiken.

"De MLA werkt inhoudelijk veel samen met Militaire Luchtvaart autoriteiten in andere landen. Elk land is weliswaar soeverein, maar heeft baat bij standaardisatie van de regelgeving van de militaire luchtvaart, om zo de randvoorwaarden voor het gezamenlijk internationale (lucht)optreden te bewerkstelligen (interoperability) en het gemakkelijker te maken om elkaars producten en diensten te kunnen gebruiken."

Zo heeft de EDA de coördinerende taak op zich genomen om samen met de deelnemende landen de militaire luchtvaart regelgeving te harmoniseren en EMAR's uit te geven. De werkgroepen die deze EMAR's vormgeven, komen periodiek bij elkaar en worden gevuld door diverse specialisten uit de deelnemende landen. Als de betreffende EMAR's door de deelnemende landen zijn geaccordeerd, kunnen deze de EMAR's implementeren in nationale regelgeving.

Naast de regulerende en handhavende taak houdt de MLA ook toezicht. In het toezichtdomein zitten geen inhoudelijke overeenkomsten met andere toezichthouders en vindt de samenwerking met name plaats op het uitwisselen van ervaringen en toepasbare toezichtmethodieken om zo van elkaar te leren. Uitzondering hierop is het Korps Militair Controleurs Gevaarlijke Stoffen (KMCGS) op het gebied van vervoer van gevaarlijke stoffen door het luchtruim. Hierover vindt regelmatig overleg plaats tussen de MLA en het KMCGS.

3 Regelgeving en beleid

3.1 Militaire Luchtvaarteisen

De MLA geeft militaire luchtvaarteisen (MLE) uit en beheert deze. De MLA streeft daarbij naar zoveel mogelijk harmonisatie met de EASA-regelgeving en EMAR's. Zo is in 2022 via de EDA in de werkgroepen gewerkt aan nieuwe EMAR-versies van de 'EMAR CAMO v1.0/M v2.0' en 'EMAR 21' en aan gerelateerde publicaties. De Nederlandse versie van de EMAR-21 (NLD-MAR-21 v1.0) is uitgegeven en van kracht per 1 januari 2022. In november 2022 is regelgeving uitgegeven betreffende het vervoer van interne cargo in relatie tot de veiligheid van de mensen aan boord (NLD-SMAR-3). In september 2022 is een vernieuwde versie met betrekking tot *Flight Crew Licensing* (NLD-MAR-FCL) uitgegeven.

De MLA heeft de regelgeving met betrekking tot erkenningen en accreditaties (NLD-SMAR-4 v2.0) herzien. De verwachting is dat deze in het eerste kwartaal van 2023 kan worden uitgegeven.
Als gevolg van het project '1 Air Traffic Management' (1ATM) herziet de MLA de NLD-MAR-ADR en -ANS om zo het verschil tussen de civiele en militaire eisen inzichtelijk te maken. Dit verschil zal beschreven worden in het document *Military Standard Rules of the Air* (de tegenhanger van de '*Standarised European Rules of the Air*' (SERA), die civiel wordt gebruikt). Wij blijven aan de civiele eisen voldoen, maar indien noodzakelijk passen wij de militaire eisen toe.

"De Militaire Luchtvaart Eisen vinden hun grondslag in civiele regelgeving, maar zijn waar nodig specifiek militair."

3.2 Beleid (ATM)

In 2022 heeft de MLA voorzieningen getroffen voor de instelling van een *ATM Crisis Cell*. In tijden van spanning kan deze entiteit acteren op het gebied van ATM om noodzakelijke luchtruim- of luchthavenmaatregelen te nemen.

De MLA heeft het wijzigingsproces voor procedures of luchtruimwijzigingen afgerond. De grootste wijziging betreft de toevoeging van een participatiehoofdstuk met richtlijnen, om meer invloed vanuit de samenleving mogelijk te maken.

Het project 'Luchtruimherziening' gaat van de planfase over naar de uitwerkingsfase. Projecten worden opgestart om de tot nu toe opgehaalde informatie uit te werken tot concrete plannen.

3.3 Regelgeving

De MLA is bevoegd om namens de minister van Defensie vergunningen af te geven dan wel ontheffingen of vrijstellingen te verlenen van militaire luchtvaartregels mits de regelgeving hiervoor ruimte biedt en aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Indien noodzakelijk kan de Directeur MLA ook toestaan dat wordt afgeweken van de MLE. In 2022 verleende de MLA vergunningen, ontheffingen en vrijstellingen onder andere met betrekking tot het gebruik van het luchtruim, de luchtwaardigheid van militaire luchtvaartuigen, de licenties van personeel en het (mede)gebruik van militaire vliegvelden. Ook gaf de MLA in 2022 beschikkingen af voor tijdelijke gebieden met beperkingen (TGB). Voor zover nodig zijn de beslissingen gepubliceerd in de Staatscourant. Daarnaast gaf de MLA in meerdere gevallen toestemming aan buitenlandse militaire luchtvaartuigen om gebruik te mogen maken van het Nederlands luchtruim waarbij in een aantal gevallen ook sprake was van vervoer van ICAO TI non compliant gevaarlijke stoffen.

4 Verbeterdoelstellingen

4.1 Verbeterdoelstellingen MLA

Het jaarplan 2022 bevat de volgende verbeterdoelstellingen:

Luchtvaarteisen op orde

De MLA heeft afgelopen jaar een aantal nieuwe of herziene eisen uitgegeven zoals reeds beschreven onder 3.1. De prioriteit ligt daarbij in eerste instantie bij de eisen die de grootste impact hebben op de veiligheid.

Voldoende erkenningen

Aan de MLA is een extra functie ter beschikking gesteld ten behoeve van het bewerkstelligen van (wederzijdse) erkenningen van militaire autoriteiten. Door de steeds groter wordende internationale behoefte aan samenwerking zijn prioriteiten gesteld ten aanzien van de daadwerkelijke uitvoering van erkenningen. Wanneer erkenning is gerealiseerd, kunnen verdiepingsslagen ten aanzien van het accepteren van elkaars producten of diensten worden vastgelegd in overeenstemming met de betreffende militaire luchtvaartautoriteiten.

Gestandaardiseerde processen

De MLA heeft in 2022 een functionaris aangenomen om met behulp van het softwarepakket EMPIC de bedrijfsvoering van de MLA verder te standaardiseren en het gebruik van dit softwarepakket te verbeteren. Het doel is het scala aan mogelijkheden van EMPIC beter te benutten en de benodigde ondersteuning te bieden aan de afdelingen van de MLA.

Werklast in balans

De werklast was ook in 2022 een verbeterdoelstelling van de MLA. In 2022 zijn de eerste resultaten zichtbaar geworden van personele uitbreiding, resulterend in een betere balans. Tegelijkertijd is geconstateerd dat onder druk van het relatief snel invoeren van nieuwe of verbeterde wapensystemen en de bijbehorende noodzakelijke organisatiegoedkeuringen de werklast en -druk onverminderd hoog is gebleven. Voor nieuw aan te schaffen vliegtuigen en helikopters (zoals de opvolger 'C-130H Hercules' en de nieuw aan te schaffen '*Medium Utility Transport Helicopter*') is binnen de MLA nog geen extra capaciteit gerealiseerd, waardoor certificering van deze nieuw te verwerven capaciteit onder druk blijft staan.

4.2 Verbeterdoelstellingen sector

Alle organisaties binnen de militaire luchtvaartsector moeten door de MLA goedgekeurd zijn maar de weg daar naartoe is hobbelig. In 2022 heeft de MLA een aantal nieuwe organisatie-goedkeuringen verleend. Met name het personeelstekort (stafcapaciteit) bij de operationele onderdelen werkt vertragend om de bedrijfsvoering op het vereiste niveau te krijgen.

De MLA ondersteunde waar mogelijk de 'Aanwijzing Gereedstelling Defensie'-doelstelling (AGDEF-doestelling) om in 2023 alle *operator*-goedkeuringen te faciliteren.

5 Bijlage

Afkortingen

1ATM	*1 Air Traffic Management*
AGDEF	Aanwijzing Gereedstelling Defensie
AWR	*Airworthiness Review*
BvL	Bewijs van Luchtwaardigheid
CAMO	*Continued Airworthiness Management Organisation*
CML	Centrum voor Mens en Luchtvaart
D-MLA	Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit
DHC	Defensie Helikopter Commando
DMO	Defensie Materieel Organisatie
EDA	*European Defense Agency*
EMAR	*European Military Airworthiness Requirements*
KMCGS	Korps Militair Controleurs Gevaarlijke Stoffen
KMSL	Koninklijke Militaire School Luchtmacht
MAS	*Military Aviation System*
MEDEVAC	*Medical Evacuation*
MLA	Militaire Luchtvaart Autoriteit
MTC	Militair Type Certificaat
NLD-MAR-145	*Regulations for maintenance organisations*
NLD-MAR-21	*Certification of military aircraft and related products, parts and appliances, and military type certificate holder, design and production organisations*
NLD-MAR-ADR	*Requirements for Military Aerodromes*
NLD-MAR-ANS	*Requirements for Air Navigation Services*
NLD-MAR-FCL	*Flight Crew Licensing*
NLD-MAR-M	*Continuing airworthiness regulations*
NLD-MAS	Nederlands *Military Aviation System*
PM	Programma Management
RPAS	*Remote Piloted Aerial Systems*
SERA	*Standardised European Rules of the Air*
SRS	*Safety Reporting System*